HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבי שמעון אומר י"ג פרים ובעבודת כוכבים שלשה עשר פרים וי"ג שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד ועשו ז' שבטים או רובן על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר"מ [א]רבי יהודה אומר [א]ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר [ב]שאף אלו שלא חטאו מביאין ע"י חוטאין ר"ש אומר ח' פרים ובעבודת כוכבים ח' פרים וח' שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהן אותו שבט הוא חייב ושאר כל השבטים פטורין דברי רבי יהודה וחכמים אומרים [ג]אין חייבין אלא על הוראות בית דין הגדול בלבד שנאמר [1] ואם כל עדת ישראל ישגו ולא עדת אותו שבט: **גמ'** [ג]ת"ר ידעו שהורו וטעו מה הורו יכול יהו חייבין ת"ל [2] ונודעה החטאת [ד]ולא שיודעו החוטאין אשר חטאו חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה או אינו אומר אלא חטאו שני יחידים מביאין שני פרים חטאו ג' מביאין ג' ת"ל הקהל הקהל חייב וכל קהל וקהל חייב כיצד חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו ז' מביאין ז' ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר שאפילו אלו שלא חטאו מביאין ע"י החוטאין לכך נאמר קהל לחייב על כל קהל וקהל דברי רבי יהודה ר"ש אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ובית דין מביאין על ידיהן פר שנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה קהל האמור למעלה ב"ד עם הקהל אף קהל האמור למטה ב"ד עם הקהל רבי מאיר אומר ז' שבטים שחטאו ב"ד מביאין על ידיהם פר והן פטורין נאמר קהל למטה ונאמר קהל למעלה מה קהל האמור למעלה ב"ד ולא צבור אף קהל האמור למטה ב"ד ולא צבור [ו]רבי שמעון בן אלעזר אומר משמו [ה]חטאו ששה שבטים והם רובו של קהל או ז' אע"פ שאינו רובו של קהל מביאין פר אמר מר ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאין מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבא דלא כרבי אליעזר [ו]דתנן [ה]אמר ר' אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב נותר אכל חייב רב אשי אמר אפילו תימא רבי אליעזר שאני הכא דכתיב [2] אשר חטאו עליה התם נמי הכתי' [3] אשר חטא בה ההוא מיבעי ליה [י]פרט למתעסק מ"ט דר' יהודה קסבר ארבעה קהלי כתיבי קהל הקהל קהל הקהל חד לחייב על כל קהל וקהל וחד [י]להוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל וחד לגרירה וחד לשבט שעשה בהוראת ב"ד ור"ש תלתא קהלי כתיבי הקהל קהל הקהל מעיני הקהל אורחיה דקרא הוא כדאמרי אינשי מעיני דפלניא חד לחייב על כל קהל וקהל ותרי אחריני נאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד אף כאן ב"ד עם הקהל [ח]ור"מ קהל הקהל לא דריש הלכך תרי קהלי כתיבי מיבעי ליה לנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד ולא צבור אף כאן ב"ד ולא צבור ורשב"א מ"ט כתי' [4] והיה אם מעיני העדה אלמא מיעוטא דכתי' מעיני וכתי' [5] כי לכל העם בשגגה למימרא דרובא אין מיעוטא לא הא כיצד עשו ו' והן רובו של קהל או ז' אע"פ שאינן רובו של קהל חייבין ורבי

רבי שמעון אומר שלש עשרה פרים. פר לכל שבט ושבט ופר לבית דין. וטעמייהו דכולהו מפרש בגמרא: **הורו בית דין ועשו שבעה שבטים או רובן.** של כל שבט ושבט דשבעה שבטים וכגון דהוי רובן של ישראל מביאין פר וכו' דברי רבי מאיר [דס"ל] ב"ד מביאין פר ולא צבור: **רבי יהודה אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין פר פר על ידיהם.** כלומר פר לכל שבט ושבט. ואמר בגמרא [ט] דז' דקאמר ר' יהודה לאו דוקא דהוא הדין לשבט אחד שחטא על [פי] הוראת בית דין הגדול שהשאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר ואיידי דקאמר ר"מ ז' דאיהו בעי רובא ממש קא"ר יהודה נמי: **וחכמים אומרים אין חייבים פר אלא על הוראת ב"ד הגדול.** אבל שבט אחד בהוראת בית דינו כשגגת מעשה דמי ומביאין כל אחד כשבה או שעירה: **עדת ישראל.** היינו סנהדרין כלומר סנהדרין של ישראל דהיינו ב"ד הגדול: **גמ' ידעו שהורו וטעו מה שהורו.** כלומר הורו ב"ד שחלב מותר בבטול מקצת ועשו קהל על פיהן ואכלו שוגגין חלב ודם דהוי חד בשגגת מעשה בלבד וחד בהוראה ואח"כ ידעו שהורו שלא כראוי אלא שטעו במה שהורו דאינם יודעים אם על החלב הורו או על הדם יכול יהו חייבין פר דליהוי הוראה מעליא: **ת"ל ונודעה החטאת.** אשר חטאו עליה והקריבו כלומר דצריך שיודע החטאת שיהיו יודעין על מה הורו אם על החלב או על הדם: **ולא שידעו החוטאין.** דלא סגי בידיעה דחוטאין דאע"ג דעשו בהוראה דממה נפשך חד מנייהו בהורא' הוה דהא אכלי לתרווייהו חלב ודם אפ"ה פטורין דצריך שיברר להם אותו חטא שעשו בהוראה: **חטאו שני שבטים מביאין ב' פרים.** והוא הדין דכי חטא שבט אחד שמביא פר אחד והא קמ"ל דשני שבטים לא סגי להו בפר אחד: **לחייב על כל קהל וקהל.** דשבט אחד איקרי קהל כדמפרש טעמא לקמן [י]: **מה הקהל האמור למעלה ב"ד עם הקהל.** דתרווייהו כתיב למעלה ב"ד עם קהל דכתיב [כ] ונעלם דבר מעיני הקהל דהאי מעיני היינו ב"ד: **אף קהל האמור למטה.** והקריבו הקהל ב"ד עם הקהל. הכי דריש ר"מ מה קהל האמור למעלה ונעלם דבר מעיני הקהל בית דין ולא קהל כלומר דהוראה תלויה היא בב"ד ולא בקהל דהא לא כתיב ונעלם מקהל אלא מעיני הקהל דמשמע מב"ד של קהל ולא מקהל אף קהל האמור למטה והקריבו הקהל בית דין ולא צבור: **מה נפשך.** דתנן במסכת כריתות בפ' ספק

אכל חלב (דף יט.) חלב ונותר לפניו ואכל את אחד מהם ואינו יודע איזה מהן אכל רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר ותניא אמר רבי אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב אם נותר אכל חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר אשר חטא בה עד שיודע לו במאי חטא הכא נמי סבירא ליה לר' אליעזר מה נפשך אם חלב אכלו בהוראה מביאין פר ואם דם אכלו בהוראה מביאין פר וחייבין ממ"נ: **אפי' תימא רבי אליעזר ושאני הכא דכתיב ונודעה החטאת אשר חטאו עליה והקריבו.** דמשמע שיודע להם החטא שחטאו עליו ע"פ בית דין: **התם נמי הא כתיב אשר חטא בה.** דמשמע עד שיודע לו במה חטא: **בה.** (פרט למתעסק דבה) משמע דמתכוין לעשות החטא פרט למתעסק בשבת כגון שנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר דפטור אבל מתעסק בחלבי' ובעריות חייב שכבר נהנה כדאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין סב:): **ד' קהל כתיבי.** מעיני הקהל והקריבו הקהל [ל] דלימא קרא מעיני קהל מאי הקהל תרי וליכתוב קרא והקריבו קהל מאי הקהל תרי והרי ארבעה. חטאת הקהל [מ] לא קא חשיב דהא לא כתיב לא בהוראה ולא בהקרבה: **לחייב על כל קהל וקהל.** על כל שבט ושבט דשבט אחד איקרי קהל כדאמר לקמן: **וחד להוראה תלויה בב"ד.** כדאמר לעיל (דף ג.) הקהל ועשו הוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל וחד [נ] למידה דשאר שבטין שלא חטאו נגררין אחר החוטאין ומביאין על ידיהם פר פר: **וחד לשבט שעשה בהוראת בית דינו.** כדתנן בסיפא דמתניתין הורו ב"ד של אחד מן השבטים כו': **ג' קהל כתיבי.** מעיני הקהל לא דרשינן ביה תרתי דהא לשמוש הוא דאתא דאורחיה דקרא דמשתעי הכי כדאמרי אינשי מעיני דפלניא הכא נמי מעיני הקהל משמע מעיני של קהל וחד הוא אבל והקריבו הקהל דרשינן ביה תרי דלכתוב קרא והקריבו קהל מאי הקהל תרי הא תלת: **חד לחייב על כל קהל וקהל.** דר"ש נמי ס"ל דשבט אחד איקרי קהל אייתרי ליה תרי לג"ש נאמר קהל למעלה וכו': **ור"ש בן אלעזר מ"ט.** דכתיב בהוראה דעבודת כוכבים בפרשת שלח לך אנשים [ס] והיה אם מעיני העדה אלמא אפי' מיעוטא חטאו מביאין פר ושעירה [ע] דכתיב מעיני משמע מקצת עיני ולא כל עיני וכתיב [פ] כי לכל משמע דרובא אין דרובו ככולו ומיעוטא לא הא כיצד וכו' למעיני אפי' מיעוט קהל כגון ברוב שבטים והאי דכתי' כי לכל דבעינן רובא דקהל אפילו במיעוט שבטים: ור"ש

תוספות

אם חלב אכל חייב כו'. תימה מי דמי התם בין בחלב בין בנותר חד קרבן הוא אבל הכא קרבן לעבודת כוכבים אינו שוה לחלב. וי"ל דה"נ ידעי דלא איירי אלא בעניינים שקרבנם שוה כעין חלב ודם כדפרש"י: **ור"ש תלתא קהלי כתיבי כו'.** יש ספרים דגרסי תרי קהל כתיבי וכן נראה ובעי למימר דחד קהל כוליה קרא לאורחא דקרא וחד קהל דרשינן קהל הקהל והיינו תרי קהל. ולר' מאיר חד קהל כוליה לאורחא דקרא ומיניה נמי שמעינן דאיירי בבית דין ולא בצבור וחד קהל לג"ש ולפי הגירסא הכתוב בספרים בעי למימר דתרווייהו אתו לג"ש ולא נהירא. מיהו אפשר דתלמודא בעי למימר לרבי שמעון דקהל האמור למעלה הוא בית דין עם הצבור ואי לא כתיב ההוא קהל ה"א דקהל למטה היינו צבור ולא בית דין ולרבי מאיר משמע איפכא. וע"ק אליבא דרבי שמעון לימא ד' קהל כתיבי ומייתר ליה חד קהל למעשה תלוי בקהל ולא הוה צריך לאהדורי אקרא אחרינא. מיהו ליכא למפרך לר"מ לדרוש ג' קהל כרבי שמעון למדרש מעשה תלוי בקהל כיון דלית ליה ג"ש דקהל בבית דין אמור א"כ לא מצי למילף מהם מעשה תלוי בקהל דהא לעיל אמר הקהל ועשו הוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל א"כ מי שלמד מהם סובר דקהל האמור למעלה בצבור מיירי ולר"מ לא ס"ל הכי דבצבור מיירי:

עין משפט
נר מצוה

מ א ב מיי' פי"ב מהל' שגגות הלכה א סמג עשין ריז:

מא ג מיי' שם הל' ב ופי"ג שם הלכה א סמג שם:

מב ד מיי' שם פי"ד הלכה ד סמג שם:

מג ה מיי' שם פי"ב הלכה א ופרק י"ג הלכה ב סמג שם:

◆

רבינו חננאל

פי' כן נמי זה היחיד עשה. ואיכא למימר מזיד ואיכא למימר שוגג הלכך מייתי אשם תלוי (שייך לדף ד ע"א) ולא מבעיא למאן דאמר צבור מייתי הפר דהא מפרסמא מלתא ואיכא למימר בדעת עצמו תלה דחייב. דתניא בתוספתא (פ"א) יחיד שעשה בהוריית עצמו חייב שנאמר והנפש אשר תעשה וגו' אלא אפילו למאן דאמר ב"ד מייתו קרוב לחובה הוא דאי שאיל הוו אמרי ליה: א"ר יוסי בר אבין ואי תימא ר' יוסי בר זבידא משל דסומכוס למה הוא דומה לאדם שהביא כפרתו בין השמשות ספק ביום נתכפר לו ספק בלילה נתכפר לו דפטור מאשם תלוי פי' קי"ל דכל הקרבנות אינן כשרים אלא ביום דכתי' בפרשת צו את אהרן ביום צותו את בני ישראל להקריב וגו' ותניא בסיפרא ביום צותו למדנו לכל הקרבנות שאינן כשרין אלא ביום והשתא אם נזרק דם חטאתו בין השמשות ואיסתפקא ליה אי הוות שהות ויום הוה אי לא ולילה הוה לא מייתו תו על אותו חטא שהביא עליו כפרתו אשם תלוי דכהנים זריזין הן בהו ובחזקת מתכפר קאי [א] ואי קשיא לך היכי אפשר זריקת דם בין השמשות והא תמיד בין הערבים קרב. ומפרש בפסחים בתחלת פ' תמיד נשחט אין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטורת ונרות ופסח ומחוסר כפורים בערבי פסחים שטובל ואוכל פסחו. ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף מחוסר כפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים לערב משכחת דאי עבר ועבד. אי נמי משכחת לה כגון שקדם הקטרת אימוריו לזריקת דמו דכי האי גוונא כשר. [ב] ר' ג' ד' ש' דלא עברה חצות לילה. כדגרסינן בשחיטת קדשים פרק המזבח מקדש (דף פה) אמר עולא אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים אם עלו לא ירדו נעשו לחמו של מזבח אמר רב זירא אף אנן נמי תנינא ונשפך דמה. ומה התם שאם בא לזרוק אין לו מה לזרוק לא תרד. הכא דאם בא לזרוק זורק לא כ"ש. תרגומה אקדשי קדשים דאלמא פשיטא להו דקדשי קדשים כי האי גוונא אם עלו לא ירדו וסיפא אסיקנא הא דעולא דפשיט ר' יוחנן כוותיה [ג] ולא מיבעיא למאן דאמר ב"ד מייתי דצניעא מלתא דוודאי פטור אלא אפי' למאן דאמר צבור מייתי ליכא עלה צד חובה דלא אתרמי ליה איניש לשיוליה ולית הלכתא אפי' כחד מתניי' דמתניתין ולא דברייתא. אלא הלכתא כר' מאיר לחודיה דאמר שמואל לעיל אבל חכ"א יחיד שעשה בהוריית ב"ד חייב. אמר ברוך ראינו מי שפירש [ד] דאע"פ שהוקרב אחר תמיד של בין הערבים אין בו שום פסול. דהכי אמרינן בפרק תמיד נשחט דאתי עשה דפסח ודאכילת קדשים ודחי עשה דהשלמה. והאי טעמא שיבושא הוא דהנך כפרות דשרינהו רבנן למקרב בתר תמיד הני מילי כפרות דטמאים כגון מצורעים וזבין דמעכבים מלמיכל קדשים כדתנן (פי"ד דנגעים) הביא כפרתו אוכל בקדשים ותנן נמי בתחלת כלים מחוסר כפורים אסור בקדשים אבל כפרות חטאים כגון שגגת שבת עריות וחלבים דלא מעכבי אכילת קדשים לא קרבי בתר תמיד. ומה שהראונו מן השמים כתבנוהו. בין תבין: **פיסקא** איזהו ספק כו'. אקשינן ובן עזאי לא שני ליה בין יושב בביתו למי שהוא במדינת הים ופרקינן החזיק בדרך איכא בינייהו פי' לעולם שני ליה (מאי הואי) [מיהו] כי האי גוונא איכא בינייהו כגון שנודע לצבור בשעה שהיה הוא מתקן הליכתו לעיר אחרת והתחיל ללכת לבן עזאי חייב דהא איתא במתא לר"ע פטור דהא החזיק בדרך. ס"א מר סבר מדהווה במתא איבעי ליה לשיולי ומר סבר מטרד טריד: מתני' הורו ב"ד לעקור את כל הגוף כו': ת"ר בסיפרא ונעלם דבר ולא שתתעלם כל המצוה. אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה יכול יהו חייבין ת"ל ונעלם דבר ולא שתתעלם כל המצוה. הורו לבטל מקצת כו'. אמר מר יכול יהו פטורין ת"ל ונעלם דבר ולא כל הגוף. אי בקיום (מצות) [מקצת] וביטול מקצת פטור' ובעקירת כל הגוף פטור' אלא במאי בו מחייב. פי' כיון דנסיב קרא מרישא לפוטרו על עקירת כל הגוף לא סליקתו אדעתן למימר דפטירי על ביטול מקצת דא"כ על מה אמר הכתוב והקריבו הקהל ובעל כרחם מחייבי ומאי אצטריך ליתני יכול יהו פטורין ופרקינן תנא הכי קא קשיא אימא איפכא דבר כולה מילתא משמע. ת"ל ונעלם דבר. מאי משמע דנעלם דבר ביטול מקצת הוא. אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר חזקיה אמר מהאי נמי משמע דבמקצת מיירי דכתיב אחת מכל מצות ה' מכל ולא כל ואקשינן מצות תרתי משמע ואכתי כתיב מכל דלא תימא כולהון מצות בעינן דנעקור אמר רב נחמן בר יצחק מצות כתיב דמשמע אחת. רב אשי

א) עי' בתוס' כאן ד"ה שהביא. ב) נראה דל"ל דכי האי גוונא כשר לגמור ההקטרה ואפי' לאחר הקרבת התמיד כל זמן דלא כו'. ג) כאן שייך מ"ש למטה אמר ברוך כו'. ד) כ"ה ברש"י ועי' רש"ש.

מסורת הש"ס

א) לעיל ג., ב) ת"כ פ' ויקרא, ג) [לעיל ג. ע"ש], ד) [נ"ל דתניא], ה) [שבועות יח:] כריתות יט., ו) [כריתות יט.], ז) [לעיל ג.], ח) [עי' תוס' סוטה יז. ד"ה האלות וכו' מה שהניחו בקושי'], ט) [ע"ב], י) [ע"ב], כ) [ויקרא ד], ל) [ויקרא ד], מ) [שם], נ) [לגרירה. יעב"ץ], ס) [במדבר טו], ע) [ושעיר רש"ש], פ) [שם],

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ: ויקרא ד יג
2. וְנוֹדְעָה הַחַטָּאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הַקָּהָל פַּר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְהֵבִיאוּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד יד
3. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים: ויקרא ד כג
4. וְהָיָה אִם מֵעֵינֵי הָעֵדָה נֶעֶשְׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ כָל הָעֵדָה פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּת: במדבר טו כד
5. וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָגָה: במדבר טו כו

◆

מוסף רש"י

ז' שבטים שחטאו. דהוו רוב שבטים מביאים שבעה פרים, דקסבר ר' יהודה דשבט אחד איקרי קהל והן מביאין ולא ב"ד (לעיל ג.). **מה נפשך.** משנה היא בכריתות (יט.) חלב ונותר לפניו אכל אחד מהן בשוגג ואינו יודע איזה מהן, ושבת ויוה"כ עשה מלאכה באחד מהן ואינו יודע באיזה מהן, אשתו נדה ואחותו עמו בבית, שגג באחת מהן ואינו יודע באיזו מהן, ר"א מחייב חטאת ר' יהושע פוטר, אמר ר"א ממה נפשך כו' (שבועות יח:). **להוראה תלויה בב"ד.** דכתיב ונעלם דבר, דהיינו שהורו לעבור, מעיני הקהל **דהיינו ב"ד** (לעיל ג.).

◆

תוספות הרא"ש

ת"ר ידעו ב"ד שהורו ושכחו מהו הורו. פי' נודע להם לב"ד שהורו (ב"ד) בטעות אלא ששכחו במה הוא אם בחלב אם בדם והצבור אכלו שניהם אחד בהוראת ב"ד ואחד מדעתם אע"פ שממה נפשך אכלו בהוראת ב"ד דבר שזדונו כרת פטורין דכתיב ונודעה החטאת אשר חטאו עליה שנודע חטא אשר חטאו הצבור ע"פ ב"ד. (שאם) [ואם] הורו ב"ד שחלב הקיבה מותר והצבור אכלו חלב ואינם יודעים אם היה חלב הקיבה או חלב אחר יראה שהצבור מביאין כל א' מהם אשם תלוי כי ספק חלב הקיבה כספק שומן הוא להם כיון שהתירוהו ב"ד ואם חזרו ב"ד ונודע להם שחלב הקיבה אכלו יביאו פר ואם חלב אחר אכלו יביאו כל א' כשבה או שעירה: **או** אינו אלא חטאו ב' יחידים מביאין שני פרים ג' מביאין ג' ויחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור אבל ב' חייבין להביא כל אחד פר: הא כיצד חטאו שני שבטים מביאין ב' פרים וה"ה שבט א' מביא פר אלא אגב דתנא שני יחידים תנא נמי ב' שבטים והדר תנא ז' שבטים דאע"ג דאיכא רוב שבטים ורוב גברי דסד"א כחד קהל דמי ותסגי ליה בפר א' אפילו הכי מביא כל שבט ושבט פר: חד לחייב על כל קהל וקהל. לאשמעי' דשבט אחד אקרי קהל וממילא שמעי' אבל יחידי לא וחד למעשה תלוי בקהל והוראה תלוי' בב"ד כדדרש ליה (לעיל דף ג.) מהקהל ועשו (דאי) [דהאי] הקהל אפנויי מופני דלכתו' קרא מעיניהם ועשו הקהל למה לי למסמך מעשה לקהל לומר מעשה בקהל והוראה תלויה בבית דין מדסמוך ונעלם דבר למעיני: ה"ג רש"י ור"ש תלתא קהל כתיבי קהל הקהל ותרי לג"ש ובכל ספרי ספרד כתוב ור"ש תרי קהל כתיבי חד לחייב על כל קהל וקהל וחד לבית דין כי היכי דצבור מייתי ב"ד נמי מייתי מעיני הקהל לא משמע ליה כו' (ולא גרסי) [ולגירסא] זו לא דריש ה"א דתרווייהו הקהל ואינה מיושרת גירסא זו דהא בברייתא דלעיל יליף ר"ש הא דב"ד מייתי מתרי קהל מג"ש וגם משמע דדוקא ה"א דמעיני הקהל לא דריש כדאמרי אינשי מעיני דפלניא: ורבי שמעון בן אלעזר מאי טעמא כתיב והיה אם מעיני העדה [א] נעשתה לשגגה אפי' מיעוטא. פי' רש"י ז"ל דמעיני משמע קצת עיני ולא כל עיני. והקשה הרמ"ה ז"ל אם ממ"ם דמעיני קדריש אמאי דייק ממעיני דכתי' גבי ע"ז דלא איירי בה [ה"ל] למילף ממעיני הקהל דכתיב בשאר מצות דאיירי בה ותו הא מעיני העדה בב"ד הוא דכתיב וגבי הוראת ב"ד (ותו) ואנן אמיעוטא דקהל קא מהדרי לענין מעשה ולא אמיעוטא דב"ד ולענין הוראה ועוד הא בהדיא אמרינן בסמוך דהאי מיעוט מנעשתה לשגגה לחוד הוא דדייקי לה מדקאמרינן וצריכי דאי אשמעינן נעשתה לשגגה הוה אמרינן אפילו מיעוטא ולא מצית למימר דמקרא מעיני העדה דכתיב קמא קא דייק דהא מעיני העדה בב"ד כתיב וא"כ משמע דקהל בהדי בי דינא בעי ואנן דייקינן מיניה דלבר מבי דינא הוא מדקאמר אי אשמעינן כי לכל העם ה"א רובא בהדי בי דינא קמ"ל נעשתה לשגגה אלא ודאי ממ"ם מעיני לא משמע מיעוט אלא כענין שנאמר (איוב כח) ונעלמה מעיני כל חי וכדכתיב (ויקרא ה) ונעלם ממנו אלא דריש מפשטיה דכתיב נעשתה לשגגה דמשמע נעשתה מ"מ ואפילו מיעוטא והדר כתיב כי לכל העם בשגגה דמשמע רובא. ונ"ל דלא קשיא מידי דהא מעיני העדה דכתיב [בע"ז] לא דריש ליה הוראת ב"ד דהא לקמן רפ"ב תנינן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ב"ד וכן המשיח ולא בע"ז אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ומפרש לקמן בגמרא ע"ז כדתניא יכול יהא חייבין על שגגת מעשה שלה ת"ל מעיני מעיני לג"ש נאמר להלן מעיני ונאמר כאן מעיני [ב] מה להלן בב"ד אף כאן בב"ד ומה להלן הע"ד עם שגגת מעשה אף כאן העלם דבר עם שגגת מעשה אלמא עיני העדה דכתי' בע"ז לא אב"ד קאי מדלא כתיב ביה ונעלם אלא מעיני העדה אנעשתה לשגגה קאי ותו לא מידי:

א) כ"ה ג"כ בפר"ח אבל לגירסא שלנו מבואר כפרש"י. ב) עי' גמ' שם ובת"כ.